

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI	18
O'rinov Akmaljon Ahmadjonovich Siddiqov Javlonbek Sodiqjon o'g'li XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING JORIY HOLATI VA RIVOJLANISH OMILLARI TAHLILI	22
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDIY RIVOJLANISH VA IJTIMOY TENGLIKKA TA'SIRI.....	27
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna HUDUDLARDA LOKAL TURIZM XIZMATLARINING TARKIBI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	32
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna TURIZM MAVSUMIYLIGI OMILLARINING KOMPLEKS TAHLILI: TASNIFLASHNING KONSEPTUAL VA INTEGRATSION MEXANIZMLARI.....	41
Barotov Umidjon Mahmud o'g'li BOSHQARISH SIFATI MOHIYATI VA UNI OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	48
Shoyev Davronbek Axmadjonovich Abdullayeva Gulsanam ENGLISH LOANWORDS IN RUSSIAN AND UZBEK: TERMINOLOGICAL ADAPTATION WITHIN A COMPARATIVE LINGUISTICS FRAMEWORK	53
Kambarova Liliya Ruslanovna РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ	56
Алибекова Саодат Лапасовна EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN SANOAT KORXONALARIDA MARKETING XIZMATINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	61
Usmonova Dilfuza Iloxomovna O'ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI.....	66
Junaydullayev Mels Asliddin o'g'li KORXONA IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ERP TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	72
Xaydarova Kamola Axinjanovna Berdiqulov Suhrob Berdiqulov o'g'li KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO'SHIB OLISHLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	78
Latipova Shaxnoza Maxmudovna Xolmurodova Sevara Asqarovna DAVLAT BUDJETI KAPITAL XARAJATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	84
Guzal Navruzova KORXONALARNING INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA VA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	88
Mamayeva Diyora Kurbanbayevna MARKAZIY VA JANUBIY O'ZBEKISTON MINTAQALARI SANOATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KO'RSATGICHLARI HOLATI	94
Uralov Eliboy Omonovich	

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARNI QO'LLASH.....	100
Dilfuza Xamzayeva Xurshid Xurramov	
TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH	106
Otaxonova Roza Boboxon qizi	
APPLICATIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF BANKING SERVICES.....	111
Mamutova Aygul Kalmurzaevna, Yaxyayeva Inobat Karimovna	
INVESTITSIYANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI ASOSIY IMKONIYATLARI	118
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	122
Yahyoxonov Niyozxo'ja Bahroil o'g'li	
ALOQA KORXONALARI MOLİYAVIY BARQARORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI VA PROGNOZLARI.....	128
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT IQTISODIY BOSHQARUVINING ROLI VA AHAMIYATI	133
Xatamova Gavhar Kiyamovna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLİYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	138
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	144
Ismailov Erkin Faxretdinovich	
THE ROLE OF INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES IN THE GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT	148
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Nigora Fayzulla kizi Sayfullaeva, Maftuna Rustambek kizi Khojiakbarova	
AGROKLASTER – AGRAR SOHANING RIVOJLANISH NUQTASI	154
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
RAQAMLI BANKLAR RESURS BAZASINI OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	159
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'ZBEKISTON DON SANOATIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA UNING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	164
Kurbanova Nigora Abduraxmanovna	
RESPUBLIKAMIZDA AGROLOGISTIKA XIZMATLARI VA UNING SAMARADORLIGI.....	169
Azizova Dilafruz Habibullayevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KOMPLEKS EKSPERTIZA QILISH VA BAHOLASHDAGI MUAMMOLAR.....	172
Ulashev Jahongir Xushmuradovich, Baxriddinova Yulduz Baxriddin qizi	
O'ZBEKISTON ENERGETIKA TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	176
Yusupov Ulug'bek Shukrullayevich, Kodirova Xilola Joxongir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BYUDJETGA SOLIQ TO'LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	183
Azimova Feruza Payziyevna, Madaminjonov A.	

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BYUDJETGA SOLIQ TO'LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Azimova Feruza Payziyevna

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti

ORCID: 0009-0007-8007-7276

E-mail: azimovaf@gmail.com

Madaminjonov A.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti,

“Buxgalteriya hisobi va marketing” kafedrası

2-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan soliq islohotlari, raqamli texnologiyalarni joriy etish va xalqaro standartlarga moslashish jarayonlari asosida soliq tushumlarining rivojlanish dinamikasi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Iqtisodiyotni raqamlashtirish, soliq to'lovlarini hisobga olish, byudjet daromadlari, soliq ma'muriyatchiligi, raqamli texnologiyalar, fiskal barqarorlik.

Abstract. This article analyzes the issues of improving the system of accounting for tax payments to the budget in the context of the digitalization of the economy from a scientific, theoretical, and practical perspective. The dynamics of tax revenues are examined based on the tax reforms being implemented in the Republic of Uzbekistan, the introduction of digital technologies, and the processes of adaptation to international standards.

Key words: Digitalization of the economy, tax payment accounting, budget revenues, tax administration, digital technologies, fiscal stability.

Аннотация. В данной статье с научной, теоретической и практической точек зрения анализируются вопросы совершенствования системы учета налоговых платежей в бюджет в условиях цифровизации экономики. Раскрывается динамика налоговых поступлений на основе проводимых в Республика Узбекистан налоговых реформ, внедрения цифровых технологий и процессов адаптации к международным стандартам.

Ключевые слова: Цифровизация экономики, учет налоговых платежей, доходы бюджета, налоговое администрирование, цифровые технологии, фискальная устойчивость.

KIRISH

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash va raqamlashtirish jarayonlari byudjet daromadlarini shakllantirishda soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini yanada takomillashtirishni talab etmoqda. Soliq tushumlarining to'liqligi, operativ hisobga olinishi hamda monitoring qilinishi fiskal barqarorlikni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ushbu mexanizmlar iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, soliq bazasini kengaytirish va davlat moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida ushbu yo'nalishdagi islohotlar Prezidentning qator normativ-huquqiy hujjatlari bilan mustahkam huquqiy asosga ega. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 29.06.2018-yildagi “O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida”gi PF-5468-sonli Farmoni'da, quyidagi muhim qoida belgilangan [1]:

1 <https://lex.uz/uz/docs/-3802378>

“Soliq yukini izchillik bilan kamaytirish, soliq solish tizimini soddalashtirish va soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish iqtisodiyotni jadal rivojlantirish hamda mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishning muhim shartlari hisoblanadi.”

Mazkur Farmonning qabul qilinishi iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida muhim bosqich sifatida e’tirof etiladi. Chunki ilgari amalda bo’lgan tizimda soliq to’lovlarini hisobga olish jarayonlarini yanada soddalashtirish va tezkorligini oshirish zarurati mavjud edi. Shu jihatdan, yangi yondashuvlar ma’lumotlarning o’z vaqtida qayta ishlanishini ta’minlash, shaffoflikni oshirish va byudjet daromadlarini yanada barqaror shakllantirishga xizmat qiladi. Farmon soliq ma’muriyatchiligini soddalashtirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hamda soliq to’lovlarini real vaqt rejimida hisobga olish orqali byudjet daromadlarini izchil oshirishga yo’naltirilgan. Ushbu hujjat mamlakat uchun strategik ahamiyatga ega bo’lib, iqtisodiy modernizatsiya sharoitida soliq tizimini xalqaro talablarga yaqinlashtirish va tadbirkorlik faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 22.08.2018-yildagi “Budjet ma’lumotlarining ochiqligini va budjet jarayonida fuqarolarning faol ishtirokini ta’minlash chora-tadbirlari to’g’risida”gi PQ-3917-sonli Qarori²da, quyidagi muhim vazifa belgilangan [2]:

“...byudjet hisobi tartibini davlat sektorida xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IPSAS) uyg’unlashtirish bo’yicha 2019–2020-yillarga mo’ljallangan tadbirlar rejasini tasdiqlash.”

Ushbu Qarorning qabul qilinishi byudjet soliq hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonini izchil rivojlantirish zaruratidan kelib chiqqan. Milliy hisob tizimini xalqaro talablarga yaqinlashtirish orqali byudjet daromadlarining shaffofligi va hisobotlarning ishonchliligini yanada mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Qaror doirasida byudjetga soliq to’lovlarini hisobga olish jarayonini raqamlashtirish va xalqaro standartlarga uyg’unlashtirish ko’zda tutilgan bo’lib, bu iqtisodiy modernizatsiya sharoitida fiskal shaffoflikni oshirish hamda xorijiy investorlar uchun yanada ishonchli muhit shakllantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida byudjetga soliq to’lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish masalasi iqtisodchi olimlar tomonidan keng qamrovda tadqiq etilgan bo’lib, mazkur yo’nalishda turli nazariy yondashuvlar va amaliy tavsiyalar shakllangan.

Xususan, A.J. Tuychiyev o’zining “Byudjet hisobi” darsligida byudjet tashkilotlarida soliq to’lovlarini hisobga olish jarayoniga alohida e’tibor qaratadi. Muallifning fikricha, ushbu jarayon davlat byudjeti daromadlarining to’liq va o’z vaqtida shakllanishini ta’minlovchi muhim mexanizmlardan biri hisoblanadi [3]:

“Byudjet tashkilotlarida soliq to’lovlarini hisobga olish jarayoni davlat byudjeti daromadlarining to’liq va o’z vaqtida shakllanishini ta’minlashning muhim mexanizmlaridan biri hisoblanadi.”

Mazkur yondashuv soliq hisobining nafaqat texnik jarayon, balki byudjet barqarorligini ta’minlovchi strategik omil ekanligini ko’rsatadi. Shu bilan birga, hisob tizimini yanada takomillashtirish orqali moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish imkoniyati mavjudligi ta’kidlanadi.

Milliy hisob tizimini rivojlantirish masalalari M. Maxamadaliyeva tadqiqotlarida ham o’z aksini topgan. Uning 2022-yilda chop etilgan ilmiy ishida milliy hisob tizimini izchil takomillashtirish orqali soliq tushumlarining shaffofligi va ishonchliligini yanada mustahkamlash mumkinligi qayd etiladi [4]. Ushbu fikr, o’z navbatida, byudjet hisobi tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish zaruratini asoslab beradi. Chunki aynan standartlashtirish va uyg’unlashtirish jarayonlari soliq hisobining aniqligi, oshkoraligi hamda ishonchliligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish va raqamlashtirish masalalari O.T. Xoshimovich tomonidan chuqur tahlil qilingan. U soliq ma’muriyatchiligini raqamlashtirish soliq yukini optimallashtirish hamda byudjet tushumlarini barqaror oshirishning samarali vositasi ekanligini qayd etadi [5]. Bu yondashuv zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarning o’rni ortib borayotganini inobatga olgan holda, soliq hisobini yuritish tizimini transformatsiya qilish zarurligini ko’rsatadi. Natijada, soliq to’lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish orqali byudjet daromatlari bazasini kengaytirish imkoniyati yaratiladi.

Mazkur masala xorijiy olimlar tomonidan ham keng o’rganilgan. Jumladan, Richard Allen o’zining “Public Financial Management” asarida soliq to’lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish davlat byudjetining daromad qismini mustahkamlash hamda umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ta’kidlaydi [6]:

“Soliq to’lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish davlat byudjetining daromad qismini mustahkamlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biridir.”

Muallifning ushbu yondashuvi moliyaviy intizom va shaffoflikni ta’minlashda samarali hisob tizimining hal qiluvchi rol o’ynashini asoslaydi.

2 <https://lex.uz/docs/-3879197>

TADQIQOT METODOLOGIYAS

Shuningdek, J. Khan tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham soliq tizimini modernizatsiya qilishning dolzarbligi alohida qayd etilgan. Uning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalarni soliq hisobiga joriy etish soliq tushumlarini barqaror oshirish bilan birga byudjet barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi [7]. Bu esa iqtisodiy modernizatsiya sharoitida fiskal siyosat samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish byudjet daromadlarini barqaror shakllantirish, soliq tizimida shaffoflikni ta'minlash hamda iqtisodiy modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosi iqtisodiy modernizatsiya sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini kompleks o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda tizimli yondashuv, statistik tahlil hamda solishtirma usullarning uyg'unligi asosiy o'rin tutadi.

Tadqiqotning umumiy strategiyasi deskriptiv va analitik xarakterga ega bo'lib, uning empirik qismi miqdoriy usullar kombinatsiyasiga asoslanadi. Xususan, miqdoriy tahlilda vaqt qatorlari dinamikasi, o'sish sur'atlarini hisoblash, foizli taqqoslash hamda oddiy regressiya modellari qo'llanilgan. Ushbu yondashuvlar asosida soliq tushumlarining iqtisodiy o'sish bilan o'zaro bog'liqligi baholandi.

Ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlash maqsadida turli manbalardan olingan statistik ko'rsatkichlar o'zaro solishtirilib, tahlil natijalari aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Modernizatsiya jarayoni soliq tizimining raqamlashtirilishi, avtomatlashtirilishi va shaffoflik darajasining oshirilishi bilan uzviy bog'liq bo'lib, bu jarayonlar byudjet daromadlarining barqaror o'sishini ta'minlamoqda.

Tahlil jarayonida, avvalo, so'nggi yillarda soliq tushumlarining dinamikasi batafsil ko'rib chiqildi. Xususan, 2016-yilda 31,4 trillion so'mni tashkil etgan soliq tushumlari 2023-yilga kelib 165,9 trillion so'mga yetdi. 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 199,1 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 20 foiz o'sishni namoyon etdi. 2025-yil yakunlariga ko'ra esa soliq tushumlari 247,8 trillion so'mga yetgani qayd etildi.

Mazkur ko'rsatkichlar soliq organlarining rasmiy ma'lumotlariga asoslangan bo'lib, iqtisodiyotda amalga oshirilayotgan raqamli transformatsiya jarayonlarining samarali natijalarini aks ettiradi. Ushbu o'sish dinamikasi soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hamda hisobga olish tizimini modernizatsiya qilish orqali byudjet daromadlarini barqaror oshirish imkoniyati yaratilganini ko'rsatadi (1-rasm).

1-rasm. Soliq tushumlari dinamikasi³

Bunda foyda solig'i kabi asosiy soliq turlari ham muhim o'rin tutadi. Xususan, 2025-yilda foyda solig'i tushumlari 72,3 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 37 foizga o'sdi. Shuningdek, 2025-yilning dastlabki to'qqiz oyida byudjetga 158,7 trillion so'm tushum ta'minlanib, bu o'tgan yilning mos davriga nisbatan 18 foizga yuqori natijani ko'rsatdi. Mazkur aniq ko'rsatkichlar orqali mavjud tizimning samarali jihatlarini bilan bir qatorda, uni yanada rivojlantirish imkoniyatlarini ham tahlil qilish mumkin.

Modernizatsiya sharoitida soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish raqamli platformalar, xususan my.soliq.uz orqali elektron hisobot topshirish amaliyotining kengayishi, real vaqt rejimida ma'lumotlar almashinuvi hamda ortiqcha to'lovlarni avtomatik hisobga olish mexanizmlarining joriy etilishi bilan chambarchas bog'liq. Ushbu jarayonlar soliq bazasini kengaytirish, iqtisodiy faollikni yanada rasmiylashtirish hamda tadbirkorlik muhitini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot ulushining 2020-yildagi 1,99 foizdan 2022-yilda 2,77 foizga oshgani hamda chet el kompaniyalari tomonidan elektron xizmatlar orqali 2025-yilning dastlabki to'qqiz oyida 124,8 milliard so'm miqdorida soliq to'langani ushbu yo'nalishdagi ijobiy o'zgarishlarning yaqqol namunasidir.

Tahlil jarayonida soliq auditi natijalariga ham alohida e'tibor qaratish muhim hisoblanadi. O'tkazilgan tekshiruvlar natijasida qo'shimcha soliq bazalarining aniqlanishi, shuningdek mahalliy soliqlar, jumladan mol-mulk va yer solig'i tushumlarining byudjetdagi ulushi tizim samaradorligini baholashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, infratuzilmani yanada rivojlantirish, soliq to'lovchilar bilan ishlash sifatini oshirish hamda kiberxavfsizlikni mustahkamlash yo'nalishlarida qo'shimcha imkoniyatlar mavjudligi kuzatiladi.

Soliq tushumlarining o'rtacha yillik 13–15 foiz atrofidagi o'sish sur'ati davlat byudjetining barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Raqamlashtirish choralari esa soliq yig'uvchanligini oshirib, byudjet daromadlarining sezilarli darajada ko'payishiga zamin yaratmoqda. Ushbu ko'rsatkichlarni grafik va jadval shaklida taqdim etish tadqiqotning ilmiy qiymatini yanada oshiradi.

Natijalarda takomillashtirishning iqtisodiy ta'sirini baholash ham muhim ahamiyatga ega. Xususan, to'liq avtomatlashtirilgan tizim orqali qo'shimcha daromadlar salohiyatini aniqlash, soliq yukini optimallashtirish hamda investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Mazkur chora-tadbirlar nafaqat byudjet barqarorligini mustahkamlaydi, balki mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish mavzusi bo'yicha olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda amalga oshirilgan raqamlashtirish islohotlari soliq tushumlarini sezilarli darajada oshirib, byudjet barqarorligini mustahkamlash hamda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim omilga aylangan.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, elektron platformalar va avtomatlashtirilgan hisob-kitob mexanizmlarining joriy etilishi soliq yig'uvchanligini oshirish, soliq bazasini kengaytirish hamda iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlash imkonini bermoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni yanada keng joriy etish va ulardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish tizim samaradorligini oshirishning istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Shu asosda, tizimni yanada takomillashtirish orqali mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish maqsadida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, sun'iy intellekt asosida real vaqt rejimida ishlaydigan monitoring tizimlarini keng joriy etish hamda barcha soliq to'lovchilar uchun elektron hisobot topshirish amaliyotini bosqichma-bosqich kengaytirish maqsadga muvofiq. Bu choralar soliq to'lov jarayonining tezkorligi va aniqligini yanada oshiradi.

Ikkinchidan, tadbirkorlar va aholining raqamli texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha tizimli o'quv dasturlarini amalga oshirish, shuningdek, soliq organlari xodimlarining malakasini muntazam ravishda oshirib borish zarur. Bu esa yangi tizimlardan maksimal samaradorlik bilan foydalanish imkonini beradi.

Uchinchidan, soliq qonunchiligini yanada soddalashtirish va uni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirish orqali xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlarini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv nafaqat byudjet daromadlarini barqaror oshirishga xizmat qiladi, balki iqtisodiy modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirish va mamlakatning global moliya tizimidagi o'rnini mustahkamlash imkonini yaratadi.

Umuman olganda, ushbu takliflarning izchil amalga oshirilishi soliq hisobini yuritish tizimini yanada samarali bosqichga olib chiqib, uni nafaqat byudjet daromadlarini shakllantirish vositasi, balki iqtisodiy rivojlanishning strategik harakatlantiruvchi omiliga aylantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 29.06.2018 yildagi "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PF-5468-sonli Farmoni, <https://lex.uz/uz/docs/-3802378>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 22.08.2018 yildagi "Budjet ma'lumotlarining ochiqqligini va budjet jarayonida fuqarolarning faol ishtirokini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3917-sonli Qarori, <https://lex.uz/docs/-3879197>
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi. (2026). 2025-yil yakunlari bo'yicha soliq tushumlari hisoboti. <https://soliq.uz>
4. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2025). Davlat byudjeti ijrosi hisoboti (2025-yil 9 oyi). <https://gov.uz>
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2025–2026). Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari (choraklik hisobotlar). <https://stat.uz>
6. Tuychiyev, A. J. (2018). Byudjet hisobi. Toshkent: Iqtisod-Moliya.
7. Maxamadaliyeva, M. (2022). Byudjet hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish masalalari. Ilmiy jurnal.
8. Xoshimovich, O. T. (2024). O'zbekistonda soliq tizimini takomillashtirish. Iqtisodiyot va ta'lim.
9. Richard Allen (2019). Public Financial Management. Washington.
10. J. Khan (2021). Tax Administration and Modernization. London.
11. Zilola, T. (2025). Soliq tushumining yillik o'sish sur'atlari statistik tahlili. Ustozlar uchun ilmiy jurnal.
12. Abduvaliyevich, S. S. (2026). Davlat byudjeti barqarorligini ta'minlashda soliq tushumlarining ahamiyati. CyberLeninka.
13. Dehqonov, G. (2025). O'zbekistonda soliq tizimini raqamlashtirish: xalqaro tajriba, amaliyot va istiqbollar. Ilmiy maqola.
14. Eraliyev, A. (2024). The importance and role of implementing the digital tax system in our country in modernizing the economy. CyberLeninka.
15. Shakirova, N. A., & Tuxtayeva, S. O. (2025). O'zbekistonda soliq tushumlari orqali davlat byudjeti shakllanishining statistik tahlili. Global Science Review.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
